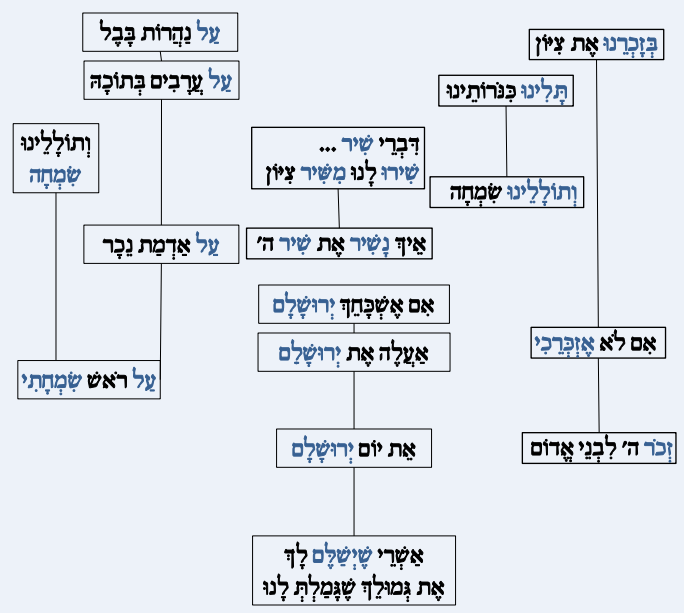

חלוקת המזמור ושירשורים פנימיים

מזמור קל"ז

	א על נהרות בבל בזכרנו את ציון:	שם ישבנו גם כבינו
גלות עם ישראל מציון וסבלם (עבר)	ב על ערבים בתוכה	תלינו כנרותינו:
	ג כי שם שאלונו שובינו ותוללנו שמחה	דברי שיר שירו לנו משיר ציון:
שבועת אמונים של המשורר לירושלים (הווה)	ד איך נשיר את שיר ה'	על אדמת נכר:
	ה אם לא אזכרכי ירושלים	תשבח ימיני:
	ו תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי	אם לא אזכרכי
משפט ה' בעמים (עתיד)	ז אם לא אזכרכי ירושלים	על ראש שמחתי:
	ח זכר ה' לבני אדום האמרים ערו ערו	את יום ירושלים
	ט את גמולך ששלם לנו: את גמולך ששלם לנו	עד היסוד בה:
	י את גמולך ששלם לנו: את גמולך ששלם לנו	אם לא אזכרכי
	יא את גמולך ששלם לנו: את גמולך ששלם לנו	אם לא אזכרכי

קל"ב-קל"ד שיר המעלות קכ"ב, א-ד: שיר המעלות לְדוֹד שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' נִלְחַף: עֲמֻדוֹת הַיָּם וְגִלְגַּי בְּשֹׁעַר יְהוֹשָׁפָט... שְׁשִׁים עֲלוּ שְׁבֻטִים קל"ה-קל"ז = שיר הלויים במקדש על פי דברי הלל של דויד המלך (דברי הימים א כ"ה, ו; ב ז, ו; כ"ט, כז)

קל"ז, ג-ד:ו: כִּי שָׁם שְׂאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחַה שִׁירֵנוּ לְנוּ מִשִׁיר צִיּוֹן: אִיךָ נִשְׁרֵי אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדַמַּת נֶגֶד... אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: קל"ח, ד-ה: יוֹדוּךָ ה' כָּל מַלְכֵי אֲרָץ כִּי שָׁמְעוּ אֹמְרֵי פִיךָ: וְשִׁירֵנוּ בְּדִרְכֵי ה' כִּי גָדוֹל כְּבוֹד ה':

קל"ז, ו.ו.ז: שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ בְּזַכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן... אִם לֹא אֲזַכְּרֵכִי אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: זכר ה' לבני אָדוֹם

קל"ה, יג: ה' שָׁמַךְ לְעוֹלָם ה' וְזָכַר לְדוֹד יוֹדוֹ: קל"ז, כג: שְׁבֻשְׁפִלְנוּ זִכְרֵנוּ לְנוּ כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ:

קל"ז, כג-כו: שְׁבֻשְׁפִלְנוּ זִכְרֵנוּ - דהיינו השפלות בגלות בבל (אבן עזרא, רד"ק), ואכן מלכות בבל נקראת "ממלכה שפלה" (יחזקאל י"ז, יב-יד). - וַיִּפְרְקֵנוּ מִצְרַיִם - וַיִּפְרְקֵנוּ בְּמִבְּנֵי שֵׁל גֵּאוֹלוֹהִי לְקוֹחַ מִהָאֲרָמִית (דניאל ד', כד; אבן עזרא שם), והמשורר משתמש כאן בכונה בשפת הגלות. - נִתַּן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר - לְכָל בָּשָׂר כּוֹלֵל גַּם אֶת הָעַמִּים (קמ"ה, כא; ישעיה ס"ז, כג). - הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם - לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הֵינּוּ כִינוּי אוֹנִיבֶרְסִילִי לְבוֹרֵא הָעוֹלָם כְּפִי שְׁנֵאמַר בְּהַצְהַרַת כּוֹרֵשׁ (עזרא א', ב; דה"ב ל"ז, כג) ← סוף מזמור קל"ז מתאר את ההצלה מבבל, ומזמור קל"ז פונה ליהודי התפוצות.

קל"ז, א-ג.כו: הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ: הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים... הוֹדוּ לַאֲדֹנָי הָאֲדֹנִים... הוֹדוּ לַאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם

קל"ח, א.ב.ד: לְדוֹד אוֹדוּךָ כָּכֵל לְבִי... וְאוֹדֶה אֶת שְׁמִיךָ... יוֹדוּךָ ה' כָּל מַלְכֵי אֲרָץ... ה' יִגְמַר בְּעַדִּי ה' חֶסֶדְךָ לְעוֹלָם

קל"ז, כג-כד: שְׁבֻשְׁפִלְנוּ זִכְרֵנוּ כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ: וַיִּפְרְקֵנוּ מִצְרַיִם כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ:

קל"ח, ו-ז: כִּי רַם ה' וְשִׁפְלָה יִרְאֶה... אִם אֵלֶיךָ בְּקֶרֶב צָרָה תִּתְחַנֵּי עַל אֵיךְ אֵיבֵי תִשְׁלַח יְדֶיךָ וְתוֹשִׁיעֵנִי יְמִינֶךָ:

נחמיה א', ד: וְהִי כְשִׁמְעֵי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יִשְׁבַּחְתִּי וְאָבְבָה וְאֶתֵּאֱבֹלָה יָמִים וְאֵהִי צִם וְתַפְלִל לִפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם: איכה ב', יט-כ; ד', ד: עַל נַפְשׁ עוֹלְלֵיךָ הָעֲטוּפִים בְּרָעֵב בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת... דְּבַק לְשׁוֹן יוֹנָק אֶל חֹפוֹ בְּצִמָּא עוֹלְלִים שְׂאֵלוֹ לָחֶם פֶּרֶשׁ אֵין לָהֶם

קל"ז, א: נְהַרְוֹת כָּכֵל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ בְּזַכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן: קל"ז, ו.ט: תְּדַבֵּק לְשׁוֹנֵי לַחֲבִי אִם לֹא אֲזַכְּרֵכִי... אֲשֶׁרֵי שְׂאֵחֻוּ וְנִפְצַח אֶת עוֹלְלֵיךָ אֶל הַסֵּלַע:

קל"ז, ו.ט: זָכַר ה' לְבִנֵי אָדוֹם... אֲשֶׁרֵי שְׂאֵחֻוּ וְנִפְצַח אֶת עוֹלְלֵיךָ אֶל הַסֵּלַע:

סֵלַע - עִיר בְּאֲדוֹם (PETRA) מְלֻכִים ב' י"ד, ו: הוּא הִכָּה אֶת אָדוֹם... וְתַפְּשׁ אֶת הַסֵּלַע בְּמִלְחָמָה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָהּ יְקַתְּאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: יִרְמִיָּהוּ מִי"ט, טז-יז (עובדיה א', א-ג): שְׁכֵנִי בְּחַגְוֵי הַסֵּלַע תִּפְשֵׁי מְרוֹם גְּבֻעָה כִּי תִגְבִּיֶה בְּנֶשֶׁר קִנְף מִשָּׁם אוֹרִיךְךָ נְאֻם ה': וְהִתְיַחַד אָדוֹם לְשִׁמְהָ

קל"ז, כג-כו: שְׁבֻשְׁפִלְנוּ זִכְרֵנוּ וַיִּפְרְקֵנוּ מִצְרַיִם נִתַּן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם

שְׁבֻשְׁפִלְנוּ - דהיינו השפלות בגלות בבל (אבן עזרא, רד"ק), ואכן מלכות בבל נקראת ממלכה שפלה (יחזקאל י"ז, יב-יד). - וַיִּפְרְקֵנוּ בְּמִבְּנֵי שֵׁל גֵּאוֹלוֹהִי לְקוֹחַ מִהָאֲרָמִית (דניאל ד', כד; אבן עזרא שם), והמשורר משתמש כאן בשפת הגלות. - לְכָל בָּשָׂר כּוֹלֵל גַּם אֶת הָעַמִּים (קמ"ה, כא; ישעיה ס"ז, כג). - לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הֵינּוּ כִינוּי אוֹנִיבֶרְסִילִי לְבוֹרֵא הָעוֹלָם כְּפִי שְׁנֵאמַר בְּהַצְהַרַת כּוֹרֵשׁ (עזרא א', ב; דה"ב ל"ז, כג) ← סוף המזמור הקודם מדבר על ההצלה מגלות בבל

קל"ה, ז: מַעֲלֶה נְשָׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרִיקִים לְמִטָּה עֹשֶׂה מוֹצֵא רֵיחַ מֵאוֹצְרוֹתֵינוּ: קל"ז, א-ט: עַל נְהַרְוֹת כָּכֵל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ בְּזַכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן... אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי... אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי... זְכַר ה' לְבִנֵי אָדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרֵי עָרֵי עַד הִיסוּד בָּהֶן: בְּתַלְמֵיךָ הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁרֵי שִׁיטְלֵם לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלַת לִנְגֹת אֲשֶׁרֵי שְׂאֵחֻוּ וְנִפְצַח אֶת עוֹלְלֵיךָ אֶל הַסֵּלַע:

יִרְמִיָּהוּ נ"א, טז-נא: לְקוֹל תַּתּוֹ הַמּוֹן מִים בְּשִׁמְיִם וַיַּעַל נְשָׂאִים מִקְצֵה אֲרָץ בְּרִיקִים לְמִטָּה עֹשֶׂה וַיִּצָּא רֵיחַ מֵאוֹצְרוֹתֵינוּ... מִפֶּן אֲתַתּוּ לִי כְּפִלֵי מִלְחָמָה וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ גֹּזֵם וְהִשְׁחַחְתִּי כִּיךָ מִמְּלֻכוֹת... וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ סוּס וְרִכְבוֹךָ כִּיךָ רִכְבֵּי וְרִכְבוֹךָ... וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ אִישׁ וְאִשָּׁה וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ זָקֵן וְנָעוּר וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ בַּחֹדֶר וּבַתְּלוּהָ... וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ רֵעֵה וְעֵדוֹ וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ אֶבְרָה וְצִמְחוֹ וְנִפְצַחְתִּי כִּיךָ פְחוֹת וְסַגְנִים... וְשַׁלַּמְתִּי לְכָל בָּשָׂר וְלִכְלֵל יוֹשְׁבֵי כְּשָׂדִים אֶת כָּל רֵעֵתֶם אֲשֶׁר עִשׂוּ בְּעִיּוֹן לְעֵינֵיכֶם נְאֻם ה': וְגִלְגַּלְתִּיךָ מִן הַסֵּלַע עִים וְנִתְתִּיד לְהַר שְׂרָפָה... וְרַנְנֵנוּ עַל בָּבֶל שְׁמַיִם וְאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי מִצְפּוֹן יְבוֹא לָהֶם הַשְׂדוּדִים נְאֻם ה': וְזָכַר מְרוֹחַךְ אֶת ה' וְיְרוּשָׁלַם תִּעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם... מֵאֲתַי יְבוֹאוּ שְׂדוּדִים לָהֶם נְאֻם ה': כִּי שִׁדְרָה ה' אֶת בָּבֶל... כִּי בָא עָלֶיהָ עַל בָּבֶל שׂוֹדְדָה... כִּי אֵל גְּמֻלוֹת ה' שְׁלֵם יִשְׁלַח... כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת חֲמוֹת בָּבֶל הַרְחֵבְהָ עָרְעֵר תִּתְעַרְעֵר... רִשְׁיִי (נח) תִּתְעַרְעֵר - לְשׁוֹן חֲפִירָה לִי עָרֵי עָרֵי עַד הִיסוּד בָּהֶן (תהלים קל"ז))

יחזקאל ג', כו-כו: וְלִשְׁנֹךָ אֲדַבֵּיק אֶל חֲפֵךְ וְנִאֲלַמַּת וְלֹא תִהְיֶה לָּךְ לָאִישׁ מוֹכִיחַ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה:

תהלים קל"ז, ו: תְּדַבֵּק לְשׁוֹנֵי לַחֲבִי אִם לֹא אֲזַכְּרֵכִי אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: איכה ד', ד: דְּבַק לְשׁוֹן יוֹנָק אֶל חֹפוֹ בְּצִמָּא עוֹלְלִים שְׂאֵלוֹ לָחֶם פֶּרֶשׁ אֵין לָהֶם:

Palace of Sancherib 704-681 B.C., Prisoners playing lyres.

אֶזְכָּר בְּהַלּוֹךְ יִרְמִיָּהוּ עַל קְבְרֵי אָבוֹת וְגַם עֲצֻמוֹת חֲבִיבוֹת מִה אֲתֶם שׁוֹכְבוֹת בְּנִיכֶם גְּלוּ וּבְתִיחֶם חֲרִבוֹת וְאֵיחָה זְכוֹת אָבוֹת בְּאָרֶץ תְּלֵאוּבוֹת:

Tō Davīd 'Isermīout.